

Artikkelikirjoittamisen ohjaamisesta

Cecilia von Brandenburg

Kirjoittamiseni on syntynyt tiettyssä hetkessä ja paikassa koettujen kokemusten kautta. Syntynyt teksti on kuin fragmentaarinen jälki tästä tapahtumasta. Jälkeä seuraamalla on mahdollista palata koettuun kokemukseen, mutta vain osittain. Osa kokemuksesta jää avaamatta, aukeama sulkeutuu. Kauempana: en voi kokea koettua samalla tavalla uudelleen. Olen kirjoittajana muuttunut, olen eri tilanteessa ja eri paikassa. Vielä myöhemmin:(en taaskaan tarkkaan tiedä kuinka kauan aikaa on kulunut) pitkään syrjään unohdettu luonnosmainen teksti (kuten tätä nyt kirjoittaessani) luo minulle jälleen uuden haasteen. Minun olisi jatkettava tai viimeisteltävä luonnos, saatava se valmiiksi julkaisua varten. Tänäpäin, silloin, se hetkessä oleminen: koen koetun etäisenä, olen kirjoittamisessani jäykkä. Tuttu on tullut vieraaksi. Vanhaa, jo kauan sitten mennyttä on kummallisen vaikeaa muokata, alistuuko se enää lähelle tulooni?

Kahdella Taidepedagogiikan uudet toimintaympäristöt -kurssilla, jotka pidettiin Taiteen laitoksella keväällä 2011 ja 2012, oli kurssin loppuosassa mahdollisuus harjoitella esseemäisen artikkelin ohjattua kirjoittamista¹. Menneen syksyn aikana kurssin opiskelijat, sekä allekirjoittanut kurssin artikkelikirjoittamisen opettajana, ovat vapaa-ehtoisesti osallistuneet oheisen yhteisjulkaisun kirjoittamiseen. Opiskelijat ovat kehittäneet tekstejään eteenpäin opettaja- ja vertaiskommentointien ja yhteisten kannustusten kautta. Kirjoitus käsittelee rivien välisissä suruisasti sävytetyissä kommentissaan² myös aina niin vaikeaa aihetta: kuinka kurssit haudataan, millä perusteilla ja kuka sen tekee?

Oheinen artikkelikirjoittamisen ohjaamista käsittelevä tekstiosuuteni pohjautuu kokemuksiin kahdella eri kurssilla keräämistäni kokemuksista artikkelikirjoittamisen ohjaamisessa kurssilla³. Pohdin siinä, miksi oma erilaisiin julkaisuihin kirjoittaminen on minulle itselleni tärkeää ja miksi sitä on minusta mielenkiintoista ohjata.

Taustaa oman kirjoittamisen harjoittelulle

Aloitin tutkivan kirjoittamisen varsinaisesti vasta taideopintojeni ja pitkän työuran jälkeen, neljänkymppin ikävuoden tietämissä. Olin toiminut taiteilijana, taideopettajana ja taideterapeutina,

¹ Kurssi Taidepedagogiikan uudet toimintaympäristöt (5 op) toteutettiin kaksi kertaa. Tällä hetkellä kurssi on (opettajien ja opiskelijoiden innostuksesta ja hyvistä palautteista huolimatta) haudattu eikä sille ole luvassa jatkoa. Kurssin kuvaus: ”Opiskelija perehtyy taideperustaisen yhteiskunnallisen toiminnan käsitteistöön ja taustoihin. Opintojakson aikana hahmotetaan taidepedagogiikan mahdollisuuksia hyvinvoinnin edistämiseksi, erilaisten sosiaalisten ryhmien parissa ja työyhteisöissä. Tutustutaan vierailuilla erilaisiin taidepedagogisiin toimintaympäristöihin. Tarkastellaan taidekasvatusta laajana, erilaisissa konteksteissa ilmenevänä yhteiskunnallisena toimintana. Perehdytään koulun ulkopuolella tapahtuvan taideperustaisen pedagogiikan historiaan ja nykytilaan sekä pohditaan sen tulevaisuuden mahdollisuuksia. Tarkasteltaviksi nousevat myös taideperustaisen pedagogiikkaan erilaisten ihmisryhmien kanssa toimittaessa liittyvät eettiset kysymykset, sekä ammatillisen identiteetin pohtiminen. Opintojakso sisältää monimuoto-opetusta: luentoja, työpajatyöskentelyä ja vierailukäynnin. Opintojaksoon kuuluu pienryhmässä toteutettava pienimuotoinen pedagoginen projekti sekä artikkelin kirjoittaminen. Opiskelija saa ohjausta näihin molempiin tehtäviin. Opintojakson opettajina toimivat Teija Fontell ja Cecilia von Brandenburg”

² Tässä tekstissä myös alaviitteissään

³ Toinen kokemukseni artikkelikirjoittamisen ohjaamiseen perustuu suunnittelemani kurssiin ”Taide, hyvinvointi ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen (5 op). Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijaa kriittiseen artikkelikirjoittamiseen ja omien näkemysten perusteluun. Myös tällä kurssilla syntyi mielenkiintoisia artikkeleita. Esimerkiksi Marjo Koukonen kirjoitti kurssilla artikkelin ITE-taiteen merkityksistä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille maaseudulla Synnyt-lehteen (Synnyt 2/2010). Kurssi lopetettiin osastolla yhden kerran jälkeen tarpeettomana vaikka se sai paljon kiitosta opiskelijapalautteen perusteella ja sille toivottiin pikkusisarta myös kandidatin opiskelijoille. Kurssi jatkoi elämäänsä Taikin avoimen yliopiston kurssina kolmena kurssikertana. Osallistujina oli innokas joukko sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, taiteilijoita ja taidekasvatuksen opiskelijoita.

mutten ollut kahta lehtiartikkelia ja yhden kirjan editorina toimimista lukuun ottamatta ”tarvinnut” kirjoittamista. Taideopintojeni aikana olin kylläkin kirjoittanut omaa päiväkirjaa, johon on vielä edelleen mielenkiintoista palata. On hämmästyttävää huomata, että tietyllä tavalla minua tuntuvat edelleenkin kiinnostavat samat kysymykset.

Varsinainen kirjoittaminen alkoi vuonna 2002 Työturvallisuuskeskuksen tilattua minulta esitutkimuksen taiteen mahdollisuuksista työhyvinvoinnin ja työtoiminnan tukemisessa. Kirjoitustyö oli ensimmäinen ja minun mittakaavassani varsin mittava. Tekstin muokkaus erilaisine vaiheineen oli tuskien taival. Opin kirjoittamaan selkokieltä, ”jota insinöörikin ymmärtää”. Mutta seuraava teksti syntyi jo helpommin ja sen jälkeinen samoin. Kirjoitin erilaisia tekstejä tilaustyönä opetusministeriöön. Olin sisällä ”ministeriöretoriikassa”. Taidekasvatuksen opintojen myötä törmäsin kuitenkin ongelmiin, ministeriöretoriikka ja ”insinöörikieli” ei enää auttanut minua eteenpäin. Minun oli opiskeltava uusia tapoja kirjoittaa ja ymmärrettävä oman alan diskurssi. Tällä tiellä olen edelleenkin.

Laurel Richardsson⁴ on kirjoittanut kirjoittamisen käyttämisestä tutkimisen keinona. Hän kehottaa kirjoittamaan siksi, että haluaa saada jotain selville, ei siksi, että jo tietäisi jotain, jonka haluaa kirjata. Minusta tällainen näkökulma tutkimiseen on fenomenologinen, se tarkoittaa taiteen teossa, yhtä hyvin kuin tutkivassa kirjoittamisessakin piilossa olevan esille saattamista. Esille saattamista ei voi pakottaa ja joskus on parempi jättää asia silleen.

Kirjoittaminen ja uudelleenkirjoittaminen ovat olleet menetelminä ohjaamassani artikkelikirjoittamisen harjoittelussa. Opiskelijat ovat lähteneet kirjoittamaan aluksi omasta kirjoittamisen kokemuksestaan. Siitä, miten vaikeaa on ylipäättään aloittaa kirjoittaminen. Usein tuntuu, siltä, että opiskelijat kertoessaan opetuskokemuksistaan kurssilla jo tietävät yllättävän paljon. Kirjoittaminen on usein kuitenkin vaikeampaa kuin puhuminen tai kertominen. Moni jähmettyy tekstin äärellä. Oma kokemus ei enää kannattelekaan. Tuntuu siltä, että sanat eivät kantaudu eteenpäin tekstiä naputellessa. Jokin jäykistyy, elää erilaisessa hetkessä ja kokemuksellisuudessa kuin silloin kun ollaan yhdessä ja puhutaan. Kohtaamiset, puhe ja hetken todellisuus ei todellakaan ole enää todellisuutta pitkää yhtenäistä tekstiä kirjoittaessa. Olemme jossain kaukana, yksin, ja meidän ajatuksemme jumiutuvat. Ajattelua ei voi pakottaa, kokemuksiin palaamisen olisi lähdeittävä meistä itsestämme luonnollisella tavalla.

Itselleni oman äänen kuuluviin saattaminen on ilmennyt pakottavana tarpeena. Olen halunnut kirjoittaa poleemisesti, argumentoiden. Olen vahvasti siinä uskossa, että hyvin kirjoitetut tekstit voivat tavoittaa lukijoita ja voivat vaikuttaa asioihin.

Kannattaa uskalttaa laittaa itsensä likoon, koska kirjoittaminen mahdollistaa yksilön äänen kuulumisen. Tylsät tekstit ovat osoituksena yksilöllisen äänen häviämisestä ammatillisessa sosialisatiossa. Laadullinen tutkimus on tarkoitettu luettavaksi, toteaa Richardsson⁵.

Nykytaiteen oletetaan muuntavan kaikkea, jota se koskettaa. Taidepedagogiikan uusilla toimintakentillä nykytaide yhdistyy hyvinvointipuheeseen, mutta samalla pakenee sitä ja muuttuu joksikin muuksi. Miten nykytaide vaikuttaa tapoihimme irtautua vanhasta ja kirjoittaa uudella tavalla? Miten löydämme uusia, taiteellisia tapoja ilmaista ajatuksiamme akateemisessa kirjoittamisessa?

⁴ Richardsson. 1998, 346-347

⁵ Sama

Kaiken kattava näkökulma ei Richardssonin mukaan ole mahdollinen. Enemmänkin kysymys on siitä, kuinka liitämme itsemme kontekstiin ja mitä siitä seuraa. Toisaalta merkityksellistä kirjoittamisessa on juuri se, kuinka ruokimme omaa yksilöllisyyttämme ja osoitamme ”tietävämme” jotain? Poststrukturalismiteorian mukaisesti kieli muodostaa merkityksiä ja sosiaalista todellisuutta. Kieli muodostaa paikan, jossa tuntemus itsestämme, subjektiviteetti, rakentuu, hän toteaa.⁶

Minulle kirjoittaminen tarkoittaa toisaalta itseilmaisua ja omien ajatusten heijastelua ja toisaalta kirjoittaminen on minulle kirjoittamalla tutkimista. Olen käyttänyt kehittämääni artikkelikirjoittamisen metodia ”Taidepedagogiikan uudet toimintaympäristöt” -kursseilla ja tätä ennen myös toisella kurssilla taidekasvatuksen maisteriopinnoissa⁷.

Kuinka kirjoittamalla tutkiminen vaikuttaa siihen millaisia artikkelitekstejä julkaisemme nykyaikaisesta ja taiteellisen tutkimisesta? Kysymykseen on vaikeaa vastata. Kirjoittaminen ei saa olla pääasia, vaan se tulee vasta taiteen jälkeen.

”Taiteellinen tutkimus ei ole luonteeltaan määrämuotoista tietämystä, vaan ajattelua taiteessa, taiteen kautta ja taiteen kanssa. Ilmaisua taiteellinen tutkimus yhdistää kaksi aluetta, taiteen ja akatemian”, toteaa Borgdorff ja jatkaa ”Taiteellinen tutkimus liittyy havaintoomme, ymmärrykseemme ja suhteeseemme maailmaan ja muihin ihmisiin. Se etsii keinoja siirtää ja kommunikoida taiteen sisältöjä, jotka liittyvät läheisesti esteettisiin kokemuksiin, luoviin käytäntöihin ja taiteellisiin tuotteisiin, kuuluttaa moninaisuuden perään ja pitää tarkastelun kohteena taiteellisen tutkimuksen moninaisuutta.”⁸

Kirjoittaessaan taiteellisesta tutkimuksesta Borgdorff tarkoittaa ”taide edellä”- tapahtuvaa tutkimusta, ei kirjoittamista, eikä varsinkaan (ainakin näin voitaisiin olettaa) tutkimusta, joka tapahtuu pelkästään kirjoittamalla. Borgdorff mainitsee luovat käytännöt, mutta jättää rajaamatta mitä hän niillä tarkoittaa. Voidaanko kirjoittaminen ymmärtää luovana käytäntönä ja jos, mitä se merkitsee taiteellisen tutkimuksen näkökulmasta? Kuinka kirjoittaminen muodostuu (jos muodostuu) luonnolliseksi osaksi taiteellista tutkimusta? Miksi aiheesta puhutaan niin vähän?

Toisaalta jos kirjoittaminen ymmärretään tavaksi osallistua taiteen yhteiskunnallista keskustelua, on kirjoittamiselle annettu tärkeä tehtävä. Kirjoittaminen voi olla myös ikään kuin puhumista, dialogissa olemista. Dialogi voi suuntautua kohti yhteiskunnallisia päättäjiä, tai se voi olla puhetta siitä kuinka noita päättäjiä ei tavoiteta. Minkälaista tietoa saamme tällaisen retorisen dialogin kautta yhteiskunnasta? Kuinka saamme sanottua asianamme, viestimme niin, että ne tavoittavat päättäjät? Mikä on tehokasta ja vaikuttavaa kirjoittamista? Millainen kirjoittaminen otetaan vakavasti?

Dialogi yhteiskunnan ylimpien päättäjätahojen kanssa pakottaa meidät väistämättä kirjoittamaan tietyllä tavalla. Ministeriöpuhe on virallista jargonia, jonka ilmaisutavat noudattavat tiettyä kirjoitustapaa, niillä on oma ilmaisuntraditionsa kuten kaikilla muillakin kentillä. Taidekasvatuksen suunnalla kirjoittaminen oman alan rajojen yli voi olla ongelma. Kun joku kirjoittaa tavalla, joka ei ole riittävän ”taidepuhetta”, tai riittävän taidekasvatuksen traditioon nojaavaa, ovat portinvartijat

⁶ Richardsson 1998, 348-349

⁷ Taide, hyvinvointi ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen -kurssi. Myös tällä kurssilla syntyi mielenkiintoisia artikkeleita. Esim. Marjo Koukonen kirjoitti artikkelin ITE-taiteen merkityksistä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille maaseudulla Synnyt-lehteen (Synnyt 2/2010).

⁸ Borgdorff 2011, 44-63 (kirjoittajan suomennos)

muistuttamassa rajan ylityksen seurauksista. Puhe, joka on kirjoitettu helposti avautuvaksi muille, on oman kentän sisällä tyhjänpäiväistä. Voimme tietenkin kysyä mikä on tärkeämpää kuin taidekasvatuksen sanoman levittäminen yhteiskuntaan? Kuka sitä saa tehdä ja millä ehdoin? Kirjoittaminen on kommunikointia jonkun toisen tai joidenkin toisten kanssa. Ketä nämä toiset ovat ja kuinka tuo kommunikointi tapahtuu, on mielenkiintoinen kysymys. Kenet oletan tavoittavani omalla tekstilläni?

Taidekokemusten sanotaan liittyvän yksilön sisäiseen reflektioon. Kokemusten reflektio voi muistuttaa narratiivia, liikkumista kertomuksenomaisessa tapahtumassa, jossa on ”ensin, sitten ja lopuksi”-osioita. Toisaalta kokemukset voivat olla ikään kuin liian lyhyesti tunnistettavia, jotta niitä voisi kaapata narratiiviin. Lyhyet kokemukset elävät hetkessä ja muistuttavat siksi enemmänkin laadultaan fragmentteja⁹.

Lopettelen juuri työtäni tutkijana ArtGoesWork-projektissa (2010-2013)¹⁰, jossa pyritään edistämään taidetta, taiteen hyödyntämistä, sekä taiteilijoiden työmahdollisuuksia työpaikoilla. Projektissa tutkitaan nykytaiteen ilmenemistä organisaatioissa teoksina, taidelähtöisinä menetelminä ja taiteilijaresidenssinä sekä yhteisötaiteena. Tehtävänäni projektissa ei kuulu työpaikkataiteilijana toimiminen, työpaikoilla työskentelevien taiteilijoiden työn ohjaus eikä työpaikoilla toteutettavien taidetyöpajojen suunnittelu tai toteuttaminen. Olen mukana osallistujana. Tarkoituksenani olla kosketuksissa, kokea mukana ja sitten olla kommunikaatiossa sekä pyrkiä ymmärtämään mitä on tapahtunut. Projektissa tutkijan työni on pilottien suuren määrän vuoksi haastavaa ja usein varsin hektistä. Tapahtumien keskellä avoimena, mutta kuitenkin tutkijana toisaalta kriittisenä kirjoittaminen on varsin vaativaa. Työhön on jo itsessään usein raskasta ja se voidaan kokea jokapäiväisenä vastuksena. Omassa tutkijan roolissani joudun usein kulkemaan myös virtaa vastaan: joudun vaivaamaan ihmisiä muistelemaan niitä aukkokohtia joissa heillä yleensä olisi olla ajattelemaan mitään, tehdä taidetta, olla tilassa jossa voi hengittää ja ”jättää aivot narikkaan”. Taidepajoihin osallistuminen työpaikoilla on jättänyt minuun jälkiä, joita kuvaan myötäelämisen tunteena. Välillä istun hetkittäin jossain ja kirjoitan fragmenttaarisia päiväkirjamerkintöjä. Ne syntyvät piirustuksin höystettyinä ja olo höyryten, siinä hetkessä ja paikassa, iho kananlihalla. Nämä lyhyet tekstit ovat minulle tosia. Ne koskettavat minua toisella tapaa kuin muu tähän asti kirjoittamani.

Kirjoitusharjoituksia

Kurssilla artikkelikirjoittamisen harjoittelu käynnistyi kirjoitustehtävillä, joissa pohdittiin omaa kirjoittamista. Oheiset tekstifragmentit on poimittu opiskelijoiden ensimmäisistä harjoitusteksteistä.

Annetut kysymykset kirjoittamisen taustoitukseksi olivat:

Millaisia tavoitteita asetin itse itselleni ensimmäistä kirjoitusta kirjoittaessani?

Millaisia kirjoittamisen tavoitteita on Taikin kuvataidekasvatuksen osastolla?

Millaisen artikkelin haluaisin kirjoittaa?

Haluaisin kirjoittaa kerroksellista ja fragmenttista tekstiä. Olen mieltynyt tekstiin, jossa avataan käsitteitä monesta kulmasta ja kerrotaan tilanteista pelkistetyin runollisesti.

⁹ von Brandenburg 2008, 96-105

¹⁰ ArtGoesWork on Novia Ammattikorkeakoulun Eu -rahoitteinen projekti Uudenmaan alueella

Taikin kuvataidekasvatuksen osastolla kannustetaan henkilön oman tyylin löytämistä. Mutta eniten kannustusta saa siihen että sitä tulee eli tekstiä kirjoitettaisiin ylipäätään.

Artikkelissani haluaisin kohdata omia ennakkoluuloja ja toiveita taidepedagogiikan mahdollisuuksista sekä luoda tekstillä visioita siitä mitä se voisi olla. Artikkelini voisi olla haaste kohdata omanlaisen tekstin tuottamiselle.

Tätä tekstiä kirjoittaessani tavoitteenani oli muodostaa mahdollisimman selkeä ja rehellinen kuva projektimme tapahtumista. Halusin kirjoittamisen avulla myös selvittää ajatuksiani tapahtumista ja ehkä sitä kautta oppia jotakin, mitä en itse tilanteessa vielä hahmottanut. Jälkikäteen aloin pohtia, millaiseksi osallistujat tilanteen kokivat, meillehän jäi sellainen mielikuva, että kaikki onnistui hyvin. On myös kiinnostavaa jäsenellä, mitkä tekijät johtivat onnistumisen tunteeseen. Kirjoittaminen tuo näitä ajatuksia konkreettiselle tasolle. Kirjoittaessani pyrin ehdottamaan rehellisyyteen ja piilo-oletusten välttämiseen, mutta välillä se tuottaa hankaluuksia vähäisen kokemuksen vuoksi. Usein tekstiä jälkikäteen lukiessani huomaan, miten rivien väleistä paistaa räikeitä ennako-oletuksia, jotka olisi pitänyt kirjoittaa auki selkeyden ja kriittisyyden vuoksi. Tekstin avoimuus ja läpinäkyvyys tuntuvat olevan taidekasvatuksen osastolla yleisiä tavoitteita. Tärkeää on myös tiedostaa oma positionsa kirjoittajana sekä taidekasvatuksen diskurssi. Tähän mennessä olen joutunut kirjoittamaan tekstiä, jossa ei ole sijaa ole sijaa kaunokirjalliselle ilmaisulle tai tulkinnanvaraisuudelle. Nyt onkin kiinnostavaa kirjoittaa tekstiä, joka ei ole samalla tavalla riippuvaista tutkimustekstin lainalaisuuksista, kuin aiemmat tekstit. Toivoisin voivani hyödyntää näitä mahdollisuuksia artikkelin kirjoituksessa, sillä se vie minut vahvasti epämukavuusalueelleni kirjoittamisen suhteen. Siksi haluaisin kirjoittaa kuvailevan ja pohdiskelevan artikkelin, joka kumpuaa projektimme lähtökohdista.

Minusta oli hyvä, että ensimmäinen tehtäväksi anto oli niin konkreettinen ja lyhyt. Se pakotti kirjoittamaan hyvin tiivistäen.

Olen luonnostani nopea visionääri ja ideoija ja unohdan aina välillä, etteivät kaikki pääni sisällä olevat "itsestäänselvyydet" ole läpinäkyviä muille. Olen myös ihminen, jonka päässä pyörii samanaikaisesti kymmeniä eri näkökulmia samaan asiaan ja siksi ajatusteni seuraaminen alkuvaiheessa ei ole aina niin selkeää muille kuin itselleni. Siksi asetinkin kirjoittamisen tavoitteeksi tekstin, joka tekisi sekä itselleni että lukijalle näkyväksi niitä fyysisiä puitteita, minkä sisällä projektini toteutin. Nämä ovat yleensä niitä ns. epäkiinnostavia asioita, joita en millään jaksaisi kirjoittaa ylös. Olen kuitenkin vähitellen opetellut kirjoittamaan myös niistä, sillä ymmärrän, että lukijan tai kuulijan on helpompi hypätä pulkkaan, jos hän tietää mitä esitystä hän on tullut katsomaan tai kuuntelemaan.

Kirjoittamalla pieniä näkymiä siitä fyysisestä ympäristöstä ja siitä yhteisöstä keiden kanssa työskentelin auttaa lukijaa asettamaan itsensä siihen kontekstiin, missä toimin.

Taidekasvatustieteillä kirjoittamisen tavoitteena on oman tutkimuksen tai kokemusmaailman liittäminen johonkin taidekasvatuksen sisällä tapahtuvaan diskurssiin. Kirjoittaminen tulisi sitoa taidekasvatuksen kontekstiin eikä se saisi olla liian sattumanvaraista tai pelkästään kokemuksellista, vaikka se olisi vahvasti kokemustietoon pohjautuvaa. Kirjoittamisen tavoitteena on oman kokemustiedon ymmärrettäväksi tekeminen.

Kaunokirjalliseen tekstiin verrattuna taidekasvatustieteessä kirjoitetun tekstin sanallinen avaus on tärkeää, jotta lukija voisi määrittää sen näkökulman ja position, mistä käsin kirjoittaja tutkimuskohdettaan tai taideprojektiaan lähestyy.

Artikkelissani haluaisin pohtia tilaan ja identiteettiin liittyviä kysymyksiä. Mietin mikä merkitys oman tilan ”rakentamisella” tai haltuunotolla on ihmisen identiteettiin ja johonkin paikkaan juurtumiseen. Pohdin tätä suhteessa kehitysvammaisten hoitolaitoksiin ja palvelukoteihin.

Nuorena minua harmitti asua Suomessa, koska täällä oli mielestäni niin paljon arkkitehtuurisesti rumia ja harmaita rakennuksia. Uskoin vakaasti niillä olevan suoran vaikutuksen suomalaisten mielenterveyteen. Skotlannissa ja Lontoossa opiskellessani nautin suunnattomasti kaupunkien esteettisyydestä; erivärisiksi maalatuista ulko-ovista, kauniisti kaareutuvista katoista ja kauniista pihoista.

Artikkelissani keskityn kuitenkin tarkastelemaan sisätilan merkitystä oman identiteetin rakentumiselle. Löysin netistä muutamia mielenkiintoisia ympäristögeografiaa ja ympäristöpsykologiaa tutkineita tutkijoita, esimerkiksi kiinalaisen, Kalifornian yliopistossa tohtoriksi valmistuneen Yi-Fu Tuan ja Viktorian Yliopiston professorin Robert Giffordin, joiden artikkelit vaikuttavat hyvin mielenkiintoisilta. Aion tutustua näihin tarkemmin. Myös Arild Holt-Jensenin ajatukset tilasta ja paikasta vaikuttavat mielenkiintoisilta.

Huomioita kirjoittamisen ohjauksesta

Retoriikka ymmärretään yleisesti puhetaitona. Taiteellisessa tutkimuksessa retoriikka pitää sisällään paradoksisuutta, tutkijaa vedetään eri suuntiin¹¹. Kuinka paljon retoriikka voi taiteellisessa tutkimuksessa pitää sisällään myös kykyä argumentoida kirjoittamisen kautta? Miten tällainen retoriikka voisi ilmetä samaan aikaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen strategiana ja taidelähtöisenä tutkimuksena? Pohdin onko mahdollista ajatella ja tunnistaa oma toiminta muotoutumassa olevien retoristen taidelähtöisten käytäntöjen kautta.

Tämän yhteisen artikkelikokonaisuuden kirjoittaminen on strateginen teko, jonka taustalla on tarve; tarve tulla kuulluksi. Käytännöllä on tapana jäädä huomioimatta. Toisaalta käytännöt juuttuvat, ne jähmettyvät ”näin meillä on aina tehty –muminaan”, toisaalta käytännöt lieventyvät jatkuvaksi uudistusprosessiksi, niitä muutetaan muutoksia tehdään ”edistyksellisesti, innovoiden, viisaasti ja kestävästi kehityksen mukaisesti uudistaen ja toimintaa kehittämällä” niin suurella vimmalla etteivät edes ”nopeaoppisimmat” ehdi mukaan.

Miksi kurseja jätetään pois kun kerran opiskelijat ovat niihin tyytyväisiä? Eikö opiskelijoiden kokemuksilla ja toiveilla ole merkitystä? Kuinka tiedämme mitkä eturistiriidat liittyvät tähän jatkuvaan kurssien uudistamisintoon? Miksi ihmeessä artikkelikirjoittamista ei ylipäänsä ohjata enemmän taidekasvatuksen opinnoissa, varsinkaan nimenomaan harjoittelevasti ja sisällöistä sekä kirjoittamisen kokemuksesta ryhmässä yhteisesti keskustellen sekä kandi- että maisteritasolla? Nämä kysymykset ovat olleet usein esillä menneen kevään aikana. Ehkä niihin saadaan joskus vastauksia.

Kirjoittaminen mahdollistaa pysyvempien jälkien jättämisen kuin puhuminen. Kurssilla puhutut ja kirjoitetut kertomukset muodostavat yhteisöllistä historiaa meidän välillemme. Yksittäinen ja

¹¹ Sullivan 2005, 61

yhteisöllinen lomittuvat näissä kertomuksissa ja niiden reflektoinnissa. Ne kutoutuvat toisiinsa. Olemme eläneet niissä ja niiden kautta.

Kirjoittaminen voi toimia katalysaattorina ajattelun prosesseille. Ajattelun esiin nostaminen on tärkeää, sillä se liittyy meidät omaan kokemukseemme. Kokeminen ja siitä nouseva tieto on tietystä totaalisuudesta ja maailmassa sisällä olosta huolimatta vain yksi näkökulma asiaan, sillä se pystyy kattamaan vain osia todellisuudesta. Siksi kokemus kokonaisena tietona vaatii siis mukaansa ajatuksen.

Tietämisen metafysiikka pyrkii luomaan kokonaiskuvan asiasta ja kertoo siitä, mitä kokemuksen ymmärtäminen vaatii. Näen itse nämä ymmärtämisen ehdot oikeanlaisina silmälaseina: niitä ei useimmiten edes huomaa. Silmälasien kautta on mahdollisuus nähdä pidemmälle tai tarkentaa katsetta lähietäisyydellä. Ilman silmälasia jää paljon tärkeää näkemättä ja vasta oikeanlaiset lasit mahdollistavat laadukkaan ja rehellisen näkemisen (kokemuksen kokonaisena tietona).

Kirjoittaminen on tärkeä osa tutkimuksen tekoa. Kirjoittamiseen ryhtyminen tarkoittaa, että haluaa saattaa jotain esille, joka on vielä piilossa. Kirjoittaminen herättää usein kärsimättömyyttä, ainakin minussa. Toisaalta se tuo myös paljon iloa. Joskus yllättyy siitä kuinka teksti tuntuu syntyvän melkein kuin itsestään. Kuten juuri nyt kun kirjoitan tätä lausetta. Kirjoittaminen liittyy minut lukijayhteisöön. En ole yksin, ajattelen lukijaa ja toivon hänen ymmärtävän tekstini.

Tekstin julkaiseminen tuo toisaalta ääneni kuuluviin, mutta toisaalta se on myös pelottavaa. Altistun portinvartijoiden mahdolliselle kritiikille. Jos puhun, voin aina luottaa siihen, että sanomani unohdetaan. Mutta jos kirjoitan, sanani jäävät ja niihin voidaan palata. Kaikkine virheineen. Olen siis tekstini kautta varsin paljaana, alastomana muiden nähtävillä. Ajatteluni ja pohdintani vain keskinkertaisia, eivät yhtä taitavasti muotoiltuja kuin minua jo kokeneempien kirjoittajien tekstit.

Opiskelijana paljaana oleminen on varsin haastavaa. Siksi opiskelijoiden tekstejä olisi luettava samalla rakastavalla ymmärtämyksellä kuin mitä käytämme heitä ohjatessamme. Tiedämme kiireet, tunnemme paineet. Olemme iloisia, kun opiskelija tekee enemmän kuin mitä edellytetään, kun hän on innostunut asiastaan ja kun hänessä palaa toiminnan liekki.

Tämän artikkelikokonaisuuden kirjoittajat ovat taidekasvatuksen opiskelijoita Taidepedagogiikan uudet toimintaympäristöt -kurssilta. Mukana neljä opiskelijaa, Satu Bethell, Elina Hartzell, Mikko Nousiainen ja Inna Pääkkönen, kevään 2012 kurssilta sekä yksi opiskelija, Heikki Riikonen kevään 2011 kurssilta.

Kirjallisuus

ArtGoesWork, Novia Yrkeshögskolan, Raseborg. Saatavana: <http://www.novia.fi/artgoeswork/> (23.12.2012)

Borgdorff, Henk 2011. The Production of Knowledge in Artistic Research. 2011. In Michael Biggs, & Henrik Karlsson (toim.): The Routledge companion to research in the arts. 44-63.

Von Brandenburg Cecilia 2008. Kuinka tavoittaa varjossa olevaa. Synnyt 2/2008. 96-105. Saatavana: http://arted.uiah.fi/synnyt/index.php?page=2_2008 (23.12.2012)

Richardsson Laurel 1998. Writing – A Method of Inquiry. Kirjassa Norman K. Denzin & Yvonna S. Lincoln (toim.): Collecting and Interpreting Qualitative Materials. Thousand Oaks: Sage. 345-372.

Sullivan, Graeme (2005): Art practice as research. Thousand Oaks: Sage.